

Bruselj, 11. julij 2023
(OR. en)

11135/1/23
REV 1

ECOFIN 661
UEM 195
SOC 487
EMPL 338
COMPET 682
ENV 761
EDUC 274
RECH 306
ENER 397
JAI 907
GENDER 138
ANTIDISCRIM 132
JEUN 176
SAN 413

DOPIS

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Št. predh. dok.:	11135/23
Št. dok. Kom.:	COM(2023) 606 final
Zadeva:	PRIPOROČILO SVETA v zvezi z nacionalnim reformnim programom Estonije za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Estonije za leto 2023

V prilogi vam pošiljamo navedeni osnutek priporočila Sveta, o katerem sta razpravljala Svet in Evropski svet, temelji pa na predlogu Komisije COM(2023) 606 final.

PRIPOROČILO SVETA

z dne ...

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Estonije za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Estonije za leto 2023

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik¹ ter zlasti člena 5(2) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij² in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

¹ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

² UL L 306, 23.11.2011, str. 25.

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,
ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,
ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,
ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,
ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta³, s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost (v nadaljnjem besedilu: mehanizem), je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb s pomočjo fiskalne spodbude, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra mehanizem prispeva h gospodarskemu in vključujočemu okrevanju ter izvajanju trajnostnih reform in naložb, ki spodbujajo rast, zlasti reform in naložb za promoviranje zelenega in digitalnega prehoda ter za povečanje odpornosti gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic. V skladu s členom 11(2) Uredbe (EU) 2021/241 je bil najvišji finančni prispevek na državo članico v okviru mehanizma posodobljen 30. junija 2022.

³ Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).

- (2) Komisija je 22. novembra 2022 sprejela letni pregled trajnostne rasti za leto 2023, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2023. Evropski svet je 23. marca 2023 potrdil prednostne naloge iz letnega pregleda trajnostne rasti za leto 2023 v zvezi s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. Komisija je 22. novembra 2022 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2023, v katerem je Estonijo opredelila kot eno od držav članic, ki so jih morda prizadela neravnotežja ali za katere obstaja tveganje, da bi jih ta prizadela, ter bo zanje treba opraviti poglobljeni pregled. Komisija je istega dne sprejela tudi mnenje o osnutku proračunskega načrta Estonije za leto 2023. Poleg tega je sprejela priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2023, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja⁴ (v nadaljnjem besedilu: priporočilo o euroobmočju iz leta 2023) sprejel 16. maja 2023, 13. marca 2023 pa skupno poročilo o zaposlovanju.
- (3) Čeprav gospodarstva Unije izkazujejo izredno odpornost, geopolitične razmere še naprej negativno vplivajo nanje. Ob trdni podpori, ki jo Unija izkazuje Ukrajini, je ekonomsko- in socialnopolitična agenda Unije v kratkoročnem obdobju osredotočena na zmanjšanje negativnega učinka energetskih šokov na ranljiva gospodinjstva in podjetja, v srednjeročnem obdobju pa na nadaljnja prizadevanja za uresničitev zelenega in digitalnega prehoda, podpiranje trajnostne in vključujoče rasti, zaščito makroekonomske stabilnosti ter povečanje odpornosti. Močan poudarek je tudi na povečanju konkurenčnosti in produktivnosti Unije.

⁴ Priporočilo Sveta z dne 16. maja 2023 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C 180, 23.5.2023, str. 1).

- (4) Komisija je 1. februarja 2023 izdala sporočilo z naslovom „Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo“ (v nadaljnjem besedilu: industrijski načrt v okviru zelenega dogovora). Cilj industrijskega načrta v okviru zelenega dogovora je spodbuditi konkurenčnost neto ničelne industrije Unije in podpreti hiter prehod na podnebno nevtralnost. Načrt dopolnjuje tekoča prizadevanja v okviru evropskega zelenega dogovora in REPowerEU. Njegov cilj je tudi ustvariti bolj spodbudno okolje za povečanje proizvodne zmogljivosti Unije za neto ničelne tehnologije in izdelke, ki so potrebni za doseganje ambicioznih podnebnih ciljev Unije, ter zagotoviti dostop do ustreznih kritičnih surovin, vključno z diverzifikacijo virov, primernim izkoriščanjem geoloških virov v državah članicah in čim večjim recikliranjem surovin. Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora temelji na štirih stebrih: predvidljivem in poenostavljenem regulativnem okolju, hitrejšem dostopu do financiranja, izboljšanju spretnosti ter odprti trgovini za odporne dobavne verige. Poleg tega je Komisija 16. marca 2023 objavila dodatno sporočilo z naslovom „Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030“, ki je sestavljeno na podlagi devetih dejavnikov, ki se medsebojno krepijo, in katerega cilj je oblikovati regulativni okvir, ki bo spodbujal rast. V njem so določene prednostne naloge politike, katerih cilj je dejavno zagotavljati strukturne izboljšave, dobro usmerjene naložbe in regulativne ukrepe za dolgoročno konkurenčnost Unije in njenih držav članic. Spodaj navedena priporočila pomagajo obravnavati te prednostne naloge.
- (5) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se tudi v letu 2023 razvija v skladu z izvajanjem mehanizma. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj so v njih obravnavana vsa zadevna specifična priporočila za države, izdana v zadnjih letih, ali znaten del teh priporočil. Specifična priporočila za države iz let 2019, 2020 in 2022 ostajajo enako relevantna tudi za načrte za okrevanje in odpornost, kot so bili dopolnjeni, posodobljeni ali spremenjeni v skladu s členi 14, 18 in 21 Uredbe (EU) 2021/241.

- (6) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta⁵ (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je čim prej postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To bo prispevalo k energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečalo uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetske učinkovitost. Uredba REPowerEU državam članicam omogoča, da v svoje nacionalne načrte za okrevanje in odpornost vključijo novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje REPowerEU. Te reforme in naložbe bodo prispevale tudi h krepitvi konkurenčnosti neto ničelne industrije Unije, kot je opredeljena v industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora, ter obravnavale specifična priporočila za države v zvezi z energijo, izdana državam članicam v letu 2022 oziroma po potrebi v letu 2023. Uredba REPowerEU uvaja novo kategorijo nepovratne finančne podpore, ki je na voljo državam članicam za financiranje novih reform in naložb, povezanih z energijo, v okviru njihovih načrtov za okrevanje in odpornost.

⁵ Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1).

- (7) Komisija je 8. marca 2023 sprejela sporočilo s smernicami za fiskalno politiko za leto 2024 (v nadaljnjem besedilu: sporočilo z dne 8. marca 2023). Njegov cilj je podpreti države članice pri pripravi programov stabilnosti in konvergenčnih programov ter s tem okrepiti usklajevanje politik. Komisija je v njem spomnila, da bo splošna odstopna klavzula Pakta za stabilnost in rast deaktivirana konec leta 2023. Pozvala je, naj se v obdobju 2023–2024 vodijo fiskalne politike, ki bodo zagotavljale srednjeročno vzdržnost dolga in trajnostno povečanje potencialne rasti, države članice pa, naj v svojih programih stabilnosti in konvergenčnih programih za leto 2023 določijo, kako bodo njihovi fiskalni načrti zagotovili upoštevanje referenčne vrednosti v višini 3 % bruto domačega proizvoda (BDP) iz Pogodbe ter na srednji rok verodostojno in nadaljnje zmanjševanje dolga ali ohranjanje preudarne ravni dolga. Komisija je države članice tudi pozvala, naj postopno odpravijo nacionalne fiskalne ukrepe, uvedene za zaščito gospodinjstev in podjetij pred šokom zaradi cen energije, ter pri tem začnejo z najmanj ciljno usmerjenimi. Navedla je, da bi morale države članice podpirne ukrepe, če bi jih bilo treba ob vnovičnih pritiskih zaradi cen energije podaljšati, boljše ciljno usmeriti v ranljiva gospodinjstva in podjetja. Komisija je predlagala, da bi bila priporočila glede javnih financ kvantitativna in diferencirana. Nadalje bi bila skladno z njenim predlogom v sporočilu z dne 9. novembra 2022 o usmeritvah za reformo okvira ekonomskega upravljanja EU priporočila glede javnih financ oblikovana na podlagi neto primarnih odhodkov. Priporočila je, naj vse države članice še naprej ščitijo nacionalno financirane naložbe in zagotavljajo učinkovito uporabo mehanizma in drugih sredstev Unije, zlasti v luči zelenega in digitalnega prehoda ter ciljev glede odpornosti. Komisija je navedla, da bo Svetu predlagala, naj spomladi 2024 na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 in v skladu z obstoječimi pravnimi določbami začne postopke v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju.

- (8) Komisija je 26. aprila 2023 predstavila zakonodajne predloge za izvedbo celovite reforme pravil Unije o ekonomskem upravljanju. Osrednji cilj predlogov je z reformami in naložbami okrepiti vzdržnost javnega dolga in spodbujati trajnostno in vključujočo rast v vseh državah članicah. Komisija se v svojih predlogih zavzema za izboljšanje nacionalne odgovornosti, poenostavitev okvira in premik k večji srednjeročni osredotočenosti, v povezavi z učinkovitim in skladnejšim izvrševanjem. V skladu s sklepi Sveta z dne 14. marca 2023 o usmeritvah za reformo okvira ekonomskega upravljanja EU je cilj zakonodajno delo zaključiti še v letu 2023.

- (9) Estonija je 18. junija 2021 v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241 Komisiji predložila nacionalni načrt za okrevanje in odpornost. Komisija je na podlagi člena 19 Uredbe (EU) 2021/241 ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost ob upoštevanju smernic za ocenjevanje iz Priloge V k navedeni uredbi. Svet je 29. oktobra 2021 sprejel Izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Estonijo⁶. Izplačilo obrokov je pogojeno s sprejetjem sklepa Komisije v skladu s členom 24(5) Uredbe (EU) 2021/241, v katerem je navedeno, da je Estonija zadovoljivo izpolnila ustrezne mejnike in cilje, določene v Izvedbenem sklepu Sveta. Zadovoljiva izpolnitev temelji na predpostavki, da doseženi prehodni mejniki in cilji niso bili izničeni. Estonija je 9. marca 2023 Komisiji predložila dopolnjen nacionalni načrt za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, v skladu s členom 21c Uredbe (EU) 2021/241. V dopolnjenem načrtu za okrevanje in odpornost je v skladu s členom 18(2) navedene uredbe upoštevan tudi posodobljeni najvišji finančni prispevek, poleg tega je v skladu s členom 21(1) navedene uredbe vanj vključena utemeljena zahteva za Komisijo, da spremeni Izvedbeni sklep Sveta z dne 3. novembra 2021, saj zaradi objektivnih okoliščin delno naj ne bi bilo več mogoče izpolniti načrta za okrevanje in odpornost. Komisija je 12. maja 2023 sprejela predlog izvedbenega sklepa Sveta o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Estonijo. Svet je 16. junija 2023 sprejel Izvedbeni sklep o spremembi Izvedbenega sklepa Sveta z dne 29. oktobra 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Estonijo⁷.

⁶ ST 12532/2021 INIT; ST 12532/2021 ADD 1; ST 12532/2021 ADD 1 COR 1; ST 12532/2021 ADD 1 COR 1 REV 1.

⁷ ST 9367/2023 INIT; ST 9367/2023 ADD 1; ST 9367/2023 ADD 1 REV 1.

- (10) Estonija je 11. maja 2023 predložila nacionalni reformni program za leto 2023, 28. aprila 2023 pa program stabilnosti za leto 2023 v skladu s členom 4(1) Uredbe (ES) št. 1466/97. Programa sta bila ocenjena skupaj, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost.
- (11) Komisija je 24. maja 2023 objavila poročilo o državi za Estonijo za leto 2023. V njem je ocenila napredek Estonije pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo, ki jih je Svet sprejel med letoma 2019 in 2022, ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost v Estoniji. Na podlagi te analize so bile v poročilu o državi opredeljene vrzeli v zvezi z izzivi, ki jih načrt za okrevanje in odpornost ne obravnava ali jih obravnava le delno, pa tudi novi in nastajajoči izzivi. V njem je bil ocenjen tudi napredek Estonije pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic in pri doseganju krovnih ciljev Unije glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjševanja revščine, pa tudi napredek pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov.
- (12) Komisija je za Estonijo opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011 in rezultate objavila 24. maja 2023. Ugotovila je, da v Estoniji ne obstajajo makroekonomska neravnotežja. V zadnjem času so se zlasti povečale ranljivosti, povezane s konkurenčnostjo in gibanjem cen stanovanjskih nepremičnin, vendar se zdi, da so trenutno na splošno omejene. Leta 2022 so se zelo zvišale plače in zlasti cene, vendar se zdi, da so izgube konkurenčnosti omejene, primanjkljaj na tekočem računu pa je majhen in po napovedih naj bi se leta 2023 in leta 2024 približal ravnotežju. Kljub temu lahko inflacijski pritisk in pritisk na plače, če sta stalna, poslabšata konkurenčnost Estonije, zlasti ker je osnovna inflacija precej nad povprečjem euroobmočja. Cene stanovanjskih nepremičnin so se od pandemije COVID-19 močno zvišale, vendar ni očitnih znakov, da so precenjene. Glede na rast obrestnih mer in nedavno gospodarsko recesijo se bodo verjetno znižale. Poleg tega sta zadolženost in zadolževanje gospodinjstev razmeroma zmerna, finančni sektor pa je trden. Okvir politike je na splošno ugoden, vendar bi lahko dodatna prizadevanja pripomogla k obravnavanju tveganj zaradi ugotovljenih ranljivosti. V zvezi s tem bi bile pomembne nadaljnje proticiklične fiskalne in makrobonitetne politike, ki bi se po potrebi okrepile. Spodbujanje konkurence na domačem trgu bi lahko pripomoglo k obvladovanju cenovnih pritiskov.

- (13) Glede na podatke, ki jih je potrdil Eurostat, se je primanjkljaj sektorja država v Estoniji zmanjšal z 2,4 % BDP leta 2021 na 0,9 % leta 2022, dolg sektorja država pa se je povečal s 17,6 % BDP konec leta 2021 na 18,4 % konec leta 2022. Komisija je 24. maja 2023 izdala poročilo na podlagi člena 126(3) Pogodbe. V njem je obravnavan proračunski položaj Estonije, saj naj bi njen primanjkljaj sektorja država v letu 2023 presegel referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe. Ugotovljeno je bilo, da merilo glede primanjkljaja ni bilo izpolnjeno. Komisija v skladu s sporočilom z dne 8. marca 2023 spomladi 2023 ni predlagala začetka novih postopkov v zvezi s čezmernim primanjkljajem. Komisija je nato navedla, da bo Svetu predlagala, naj spomladi 2024 na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 začne postopke v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju. Estonija bi morala to upoštevati pri izvrševanju proračuna za leto 2023 in pripravi osnutka proračunskega načrta za leto 2024.
- (14) Na saldo sektorja država so vplivali ukrepi fiskalne politike, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka zvišanja cen energije. Leta 2022 so taki ukrepi fiskalne politike, ki zmanjšujejo prihodke, vključevali nižje trošarine za kmetijska goriva, medtem ko so taki ukrepi fiskalne politike, ki povečujejo odhodke, vključevali delno nadomestilo za račune za energijo za gospodinjstva, ki zaslužijo manj od mediane dohodka, nižje omrežnine za električno energijo in plin za gospodinjstva in podjetja, cenovne kapice za električno energijo in plin za gospodinjstva ter enkratni socialni transfer za upokojujence in družine z otroki v višini 50 EUR. Komisija ocenjuje neto proračunske stroške teh ukrepov v letu 2022 na 0,8 % BDP. Na saldo sektorja država so vplivali tudi proračunski stroški zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine, ki so v letu 2022 ocenjeni na 0,6 % BDP. Hkrati so se ocenjeni stroški začasnih nujnih ukrepov v zvezi s krizo zaradi COVID-19 zmanjšali z 2,3 % v letu 2021 na 0 % BDP v letu 2022.

- (15) Svet je 18. junija 2021 priporočil⁸, da Estonija v letu 2022 ohrani spodbujevalno fiskalno naravnost, tudi zahvaljujoč spodbudi, ki jo zagotavlja mehanizem, in vztraja pri nacionalno financiranih naložbah.
- (16) Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnost⁹ v letu 2022 restriktivna in je znašala 1,3 % BDP, kar je bilo ustrezno glede na visoko inflacijo. Skladno s priporočilom Sveta je Estonija okrevanje še naprej podpirala z naložbami, financiranimi iz mehanizma. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, so v letu 2022 znašali 1,4 % BDP (v letu 2021 pa 1,6 % BDP). Zmanjšanje odhodkov, financiranih z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, v letu 2022 je bilo posledica hitrega in nepredvidenega zvišanja cen v gradbenem sektorju. Nacionalno financirane naložbe so imele restriktiven učinek na fiskalno naravnost v višini 0,6 odstotne točke¹⁰. Estonija torej ni ohranila nacionalno financiranih naložb, to pa ni v skladu s priporočilom Sveta z dne 18. junija 2021. Hkrati je imela rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez novih ukrepov na strani prihodkov) restriktiven učinek na fiskalno naravnost v višini 0,8 odstotne točke. Estonija je torej dovolj omejila rast nacionalno financiranih tekočih odhodkov.

⁸ Priporočilo Sveta z dne 18. junija 2021 z mnenjem Sveta o programu stabilnosti Estonije za leto 2021 (UL C 304, 29.7.2021, str. 23).

⁹ Fiskalna naravnost se meri kot sprememba primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov), brez začasnih nujnih ukrepov, povezanih s krizo zaradi COVID-19, vendar vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, glede na srednjeročno potencialno rast. Za več podrobnosti glej okvir 1 v fiskalnih statističnih tabelah.

¹⁰ Upad naložb odraža zamude pri dokončevanju nekaterih projektov, ki jih je povzročil znaten dvig stroškov v gradbenem sektorju, povezan z motnjami v dobavnih verigah zaradi vojne v Ukrajini. Hkrati so imele druge nacionalno financirane naložbe v osnovna sredstva ekspanziven učinek v višini 0,4 odstotne točke BDP, kar je odražalo nakup rezerv plina in goriva.

- (17) Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske projekcije v programu stabilnosti za leto 2023, je za leto 2023 previden, zatem pa skladen s spomladansko napovedjo Komisije 2023. Po predvidevanjih vlade se bo realni BDP leta 2023 zmanjšal za 1,5 %, leta 2024 pa povečal za 3,0 %. Za primerjavo: v spomladanski napovedi Komisije iz leta 2023 sta predvidena šibkejše krčenje realnega BDP v letu 2023 (za 0,1 %) in podobno povečanje v letu 2024 (za 3,0 %). Razlog za razliko glede leta 2023 je predvsem ta, da Komisija ob nekoliko nižji inflaciji (merjeni s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin (HICP)) in projekcijah močnejše rasti plač pričakuje tudi ugodnejši razvoj zasebne potrošnje.
- (18) Vlada v programu stabilnosti za leto 2023 pričakuje, da se bo primanjkljaj sektorja država v letu 2023 povečal na 4,3 % BDP. To povečanje v letu 2023 odraža predvsem diskrecijske ukrepe, kot so dodatna poraba za družinske prejemke, pokojnine, obrambo in izobraževanje ter prilagoditev davčnih razredov zaradi znižanja davka na dohodek, pa tudi predvideno povečanje odhodkov lokalnih uprav. Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP v obdobju od konca leta 2022 do konca leta 2023 povečal z 18,4 % na 20,2 %. V spomladanski napovedi Komisije iz leta 2023 je za leto 2023 predviden javnofinančni primanjkljaj v višini 3,1 % BDP. To je nižje od primanjkljaja, napovedanega v programu stabilnosti za leto 2023, predvsem zaradi učinka imenovalca na podlagi projekcije višjega nominalnega BDP in višje ocenjene rasti davčnih osnov ter davčnih in nedavčnih prihodkov.

- (19) Pričakuje se, da bodo na saldo sektorja država v letu 2023 še naprej vplivali ukrepi, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka zvišanja cen energije. Gre za ukrepe, ki so bili podaljšani od leta 2022, zlasti vračilo dela vseh računov gospodinjstev za ogrevanje, električno energijo in plin. Glede na spomladansko napoved Komisije iz leta 2023 naj bi neto proračunski stroški podpornih ukrepov v letu 2023 znašali 0,3 % BDP¹¹. Zdi se, da ukrepi v letu 2023 niso ciljno usmerjeni v najranljivejša gospodinjstva ali podjetja, obenem pa ne ohranjajo v celoti cenovnega signala za zmanjšanje povpraševanja po energiji in povečanje energetske učinkovitosti. Zato je znesek ciljno usmerjenih podpornih ukrepov, ki ga je treba upoštevati pri oceni skladnosti s Priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022¹², v spomladanski napovedi Komisije 2023 ocenjen na 0 % BDP v letu 2023 (v primerjavi z 0,1 % BDP v letu 2022). Proračunski stroški zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine naj bi se v primerjavi z letom 2022 povečali za 0,1 odstotne točke BDP.
- (20) Svet je v svojem priporočilu z dne 12. julija 2022 Estoniji priporočil, naj sprejme ukrepe za zagotovitev, da bo v letu 2023 rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v skladu s splošno nevtralno naravnostjo politike¹³, ob upoštevanju nadaljnje začasne in ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Estonija bi morala biti pripravljena prilagoditi trenutno porabo spreminjajočim se razmeram. Estoniji je bilo priporočeno tudi, naj razširi javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetske varnost, ob upoštevanju pobude REPowerEU, med drugim tudi z uporabo mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih sredstev Unije.

¹¹ Podatki predstavljajo raven letnih proračunskih stroškov navedenih ukrepov, vključno s tekočimi prihodki in odhodki ter po potrebi ukrepi v zvezi z naložbami v osnovna sredstva.

¹² Priporočilo Sveta z dne 12. julija 2022 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Estonije za leto 2022 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Estonije za leto 2022 (UL C 334, 1.9.2022, str. 44).

¹³ Glede na spomladansko napoved Komisije 2023 je potencialna rast BDP Estonije, ki se uporablja za merjenje fiskalne naravnosti, srednjeročno (10-letno povprečno) nominalno ocenjena na 13,3 %.

(21) V letu 2023 naj bi bila fiskalna naravnost glede na spomladansko napoved Komisije 2023 ekspanzivna (-0,8 % BDP) ob visoki inflaciji. V letu 2022 je bila fiskalna naravnost restriktivna (+1,3 % BDP). Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) naj bi imela v letu 2023 ekspanziven učinek na fiskalno naravnost v višini 1,2 % BDP. To vključuje za 0,1 % BDP nižje stroške ciljno usmerjenih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za zvišanje cen energije. To vključuje tudi višje stroške zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine (za 0,1 % BDP). Ekspanzivni učinek nacionalno financiranih neto tekočih primarnih odhodkov torej ni posledica ciljne podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanje cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Ekspanzivna rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je predvsem posledica odhodkov za socialno zaščito, plač v javnem sektorju ter odhodkov za izobraževanje in obrambo. Napovedana rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov torej ni v skladu s Priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022. Odhodki, financirani z mehanizmom in drugimi sredstvi Unije, naj bi v letu 2023 znašali 1,8 % BDP, nacionalno financirane naložbe pa naj bi imele restriktiven učinek na fiskalno naravnost v višini 0,3 odstotne točke. Zato Estonija načrtuje financiranje dodatnih naložb prek mehanizma in drugih sredstev Unije, nacionalno financirane naložbe pa naj se ne bi ohranile¹⁴. Načrtuje financiranje javnih naložb za zeleni in digitalni prehod ter za energetska varnost, na primer za energetska učinkovitost stanovanjskih stavb, okrepitev omrežij za prenos električne energije, da se lahko poveča proizvodnja zelene energije, širokopasovni dostop do interneta, digitalne storitve ter module za izpopolnjevanje in preusposabljanje za pridobitev spretnosti za zeleni prehod.

¹⁴ Druge nacionalno financirane naložbe v osnovna sredstva naj bi imele restriktiven učinek v višini 0,3 odstotne točke BDP, kar odraža učinek osnove iz leta 2022, ko so bile kupljene velike rezerve plina.

- (22) Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se primanjkljaj sektorja država v letu 2024 rahlo zmanjšal na 4,2 % BDP. Zmanjšanje v letu 2024 odraža predvsem zmanjšanje odhodkov kot odstotek BDP. Glede na program stabilnosti za leto 2023 se pričakuje, da se bo dolg sektorja država kot odstotek BDP konec leta 2024 povečal na 23,6 %. Kot pa je navedeno v programu, te projekcije še ne vključujejo ukrepov za konsolidacijo javnih financ, ki jih načrtuje nova vlada, ki je mandat nastopila 17. aprila 2023, ker ti ukrepi še niso določeni v pravnih aktih. Nova vlada načrtuje zvišanje davka na dodano vrednost, okoljskih davkov ter trošarin za alkohol in tobak, obenem namerava uvesti davek na vozila. Na strani odhodkov načrtuje zmanjšanje nekaterih otroških dodatkov. Na splošno naj bi se po ocenah iz programa stabilnosti za leto 2023 proračunski saldo leta 2024 s temi ukrepi izboljšal za 1,3 % BDP. Na podlagi ukrepov politike, o katerih je na presečni datum napovedi znanih dovolj podrobnosti (tj. brez načrtovanih ukrepov nove vlade za konsolidacijo javnih financ), je v spomladanski napovedi Komisije iz leta 2023 za leto 2024 predviden javnofinančni primanjkljaj v višini 2,7 % BDP. To je nižje od primanjkljaja, napovedanega v programu stabilnosti za leto 2023, predvsem zaradi nižje osnove za primanjkljaj, predvidene za leto 2023, ter boljših obetov za BDP in davčne prihodke za leto 2024 v spomladanski napovedi Komisije iz leta 2023. Podobno je v spomladanski napovedi Komisije iz leta 2023 predviden manjši dolg sektorja država kot odstotek BDP, in sicer 21,3 % konec leta 2024.
- (23) V programu stabilnosti za leto 2023 je predvideno postopno opuščanje vseh energetskih podpornih ukrepov v letu 2024. Tudi Komisija predvideva popolno postopno odpravo energetskih podpornih ukrepov v letu 2024. To temelji na predpostavki, da se cene energije ne bodo ponovno povišale.

- (24) Uredba (ES) št. 1466/97 poziva k letnemu izboljšanju strukturnega proračunskega salda v smeri srednjeročnega proračunskega cilja, pri čemer je referenčno merilo 0,5 % BDP¹⁵. Ob upoštevanju pomislekov, povezanih z vzdržnostjo javnih financ, in potrebe po zmanjšanju primanjkljaja pod referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe bi bilo po mnenju Komisije ustrezno, da se za leto 2024 strukturni saldo izboljša za vsaj 0,3 % BDP. Za zagotovitev takega izboljšanja in v skladu z metodologijo Komisije rast neto nacionalno financiranih primarnih odhodkov¹⁶ v letu 2024 ne bi smela preseči 4,9 %, kot je izraženo v tem priporočilu. To bo prispevalo tudi k znižanju osnovne inflacije, ki je precej nad povprečjem euroobmočja in bi lahko, če bo stalna, privedla do zmanjšanja konkurenčnosti. Hkrati bi bilo treba postopoma odpraviti preostale energetske podporne ukrepe (ki jih Komisija trenutno ocenjuje na 0,3 % BDP v letu 2023), odvisno od razvoja energetskega trga in začevši z najmanj ciljno usmerjenimi ukrepi, s tem povezane prihranke pa bi bilo treba uporabiti za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Poleg tega glede na spomladansko napoved Komisije 2023 rast neto nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 ni v skladu s Priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022. Če se to potrdi, bi bila primerna nižja rast neto primarnih odhodkov v letu 2024.
- (25) Ob predpostavki nespremenjenih politik je v spomladanski napovedi Komisije iz leta 2023 predvideno, da se bodo neto nacionalno financirani primarni odhodki v letu 2024 povečali za 4,5 %, kar je pod priporočeno stopnjo rasti.
- (26) Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi javne naložbe leta 2024 še naprej znašale 5,3 % BDP, pri čemer so v obdobju 2018–2023 v povprečju znašale prav tako 5,3 % BDP. Kar zadeva vire financiranja, naj bi se nacionalno financirane naložbe zmanjšale, naložbe, ki jih financira Unija, in sicer prek mehanizma, pa povečale.

¹⁵ Člen 5 Uredbe (ES) št. 1466/97 zahteva tudi prilagoditev v višini več kot 0,5 % BDP za države članice, katerih javni dolg presega 60 % BDP ali ki imajo izrazitejša tveganja za vzdržnost dolga.

¹⁶ Neto primarni odhodki so opredeljeni kot nacionalno financirani odhodki brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov ter brez odhodkov za obresti in odhodkov za ciklično brezposelnost.

- (27) V programu stabilnosti za leto 2023 je opisana srednjeročna fiskalna usmeritev do leta 2027. Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi primanjkljaj sektorja država leta 2025 znašal 4,0 % BDP, leta 2026 4,5 %, do leta 2027 pa 4,2 %. Primanjkljaj sektorja država naj se zato v obdobju, ki ga zajema program, ne bi ponovno spustil pod 3 % BDP. Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP povečal s 23,6 % konec leta 2024 na 33 % do konca leta 2027. Vendar, kot je navedeno zgoraj, te projekcije še ne vključujejo načrtovanih ukrepov nove vlade za konsolidacijo javnih financ.
- (28) Estonija je 9. marca 2023 Komisiji predložila dopolnjen nacionalni načrt za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU. Komisija je 12. maja 2023 predlagala pozitivno oceno, potrebna pa je še odobritev Sveta. Zaradi visoke inflacije in motenj v dobavnih verigah, ki jih je povzročila vojna v Ukrajini, je bilo nekaj naložb odloženih ali prekinjenih, zato je bil prvotni načrt za okrevanje in odpornost dopolnjen. Estonija je prva država članica, ki je v dopolnjeni načrt vključila poglavje REPowerEU, prvi in drugi zahtevek za plačilo pa namerava predložiti, takoj ko bo Svet odobril dopolnjeni načrt.
- (29) V skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k Uredbi načrt za okrevanje in odpornost vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Novo poglavje REPowerEU v načrtu za okrevanje in odpornost bo omogočalo financiranje dodatnih reform in naložb v podporo strateškim ciljem Estonije na področju energije in zelenega prehoda. Sistematično in učinkovito vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost ter drugih ekonomskih politik in politik zaposlovanja, ki presegajo ta načrt, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za celoten program politik.

- (30) Komisija je leta 2022 odobrila vse programske dokumente Estonije za kohezijsko politiko. Nadaljevanje hitrega izvajanja programov kohezijske politike ob dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, je ključnega pomena za doseg zelenega in digitalnega prehoda, povečanje gospodarske in socialne odpornosti ter zagotovitev uravnoveženega teritorialnega razvoja v Estoniji.
- (31) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih v načrtu za okrevanje in odpornost ter programih kohezijske politike, se Estonija sooča z vrsto dodatnih izzivov, povezanih z ustreznostjo socialnovarstvene mreže, zlasti za brezposelne in starejše, dolgotrajno oskrbo in zdravstvenim varstvom ter energijo in zelenim prehodom.
- (32) Ustreznost socialnovarstvene mreže se je izboljšala, vendar je tveganje revščine ali socialne izključenosti za nekatere skupine, zlasti starejše (41,6 % v Estoniji v primerjavi z 19,5 % v Uniji leta 2021) in invalide (40,4 % v Estoniji v primerjavi z 28,9 % v Uniji leta 2021), še naprej visoko. Pri starejših (65+) je tveganje revščine ali socialne izključenosti veliko predvsem zaradi nizke povprečne pokojnine. Poleg tega med starejšimi še naprej obstaja razlika v revščini med spoloma (stopnja tveganja revščine za starejše ženske je 47,9-odstotna in skoraj 21 odstotnih točk višja kot pri moških). Brezposelni so zaradi omejevalnih meril za prejemanje denarnih nadomestil za brezposelnost, zlasti zaradi strogih pragov glede zaposlitve in dohodka pred brezposelnostjo, še naprej izpostavljeni tveganju revščine. Osebe, ki so bile zaposlene za kratka obdobja in opravljajo nestandardne oblike dela, niso upravičene do denarnih nadomestil za brezposelnost, ko postanejo brezposelne. Leta 2022 je le 29 % na novo prijavljenih brezposelnih prejelo denarna nadomestila iz zavarovanja za primer brezposelnosti, 39 % pa fiksni dodatek za brezposelnost. Razširitev upravičenosti do denarnih nadomestil za brezposelnost in omilitev minimalnih meril za dostop do njih, zlasti za osebe, ki so zaposlene za kratka obdobja in opravljajo nestandardne oblike dela, ter izboljšanje ustreznosti pokojnin bi lahko pripomogli h krepitvi socialne zaščite.

(33) Estonija je sprejela ukrepe za izboljšanje dostopnosti, tudi cenovne, dolgotrajne oskrbe, vendar izzivi ostajajo. Javnofinančni odhodki za zdravstveno varstvo in dolgotrajno oskrbo so majhni v primerjavi s povprečjem Unije, kar ovira pravočasen in enak dostop do zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe. Velik delež prebivalstva, starega 65 let in več, ki potrebuje dolgotrajno oskrbo, nima pomoči pri osebni negi ali gospodinjskih dejavnostih. Potreba po storitvah oskrbe na domu je med največjimi v Uniji. Poleg tega je ob staranju prebivalstva in pričakovani življenjski dobi, ki je v Estoniji med najkrajšimi v Uniji, stopnja potreb po zdravstveni oskrbi, ki jim glede na lastno poročanje ni bilo zadoščeno, visoka, čeprav se je v primerjavi s prejšnjimi leti znižala (13 % leta 2020 in 8,1 % leta 2021 v primerjavi s povprečjem Unije, ki znaša 2 %). Ta visoka stopnja je povezana zlasti s čakalnimi dobami ter pomanjkanjem in neenakomerno razporejenostjo zdravstvenih delavcev v državi. Izdatki za samoplačniške storitve so se sicer nekoliko zmanjšali, vendar so še vedno visoki tako za zdravstveno varstvo kot za dolgotrajno oskrbo in precej presegajo povprečje Unije. Zagotavljanje trajnostnega financiranja zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe bi lahko pripomoglo k reševanju izzivov na teh področjih.

(34) Po ruski invaziji na Ukrajino je Estonija uspešno opustila uvoz plina iz Rusije, saj se je preusmerila v uvoz energije prek terminala za utekočinjeni zemeljski plin (UZP) v Klaipėdi v Litvi in terminala za UZP v pristanišču Inkoo na Finskem. Poraba zemeljskega plina v Estoniji se je v obdobju od avgusta 2022 do marca 2023 zmanjšala za 36 % v primerjavi s povprečno porabo plina v enakem obdobju v predhodnih petih letih, s čimer je bil presežen cilj 15-odstotnega zmanjšanja. Estonija bi lahko nadaljevala prizadevanja za začasno zmanjšanje povpraševanja po plinu do 31. marca 2024 v skladu z Uredbo Sveta (EU) 2022/1369¹⁷. Čeprav Estonija napreduje pri uvajanju energije iz obnovljivih virov, je delež naftnega skrilavca v njeni mešanici virov energije še vedno velik. Delež energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi energije se je med letoma 2020 in 2021 povečal s 30,1 % na 37,6 %. Delež naftnega skrilavca v mešanici virov energije je leta 2021 znašal 58 %, kar je 5 odstotnih točk manj kot leta 2018, vendar 2 odstotni točki več kot leta 2020. Estonija se je v poglavju REPowerEU v nedavno dopolnjenem načrtu za okrevanje in odpornost zavezala, da bo reformirala postopek izdaje dovoljenj in izboljšala krepitev zmogljivosti lokalnih organov, zadolženih za izdajo dovoljenj. Te reforme naj bi omogočile nadaljnji napredek pri uporabi energije iz obnovljivih virov. Nezdostna zmogljivost elektroenergetskega omrežja za vključevanje več obnovljivih virov energije še naprej ovira nadaljnji napredek. Poleg tega mora Estonija nadaljevati prizadevanja za sinhronizacijo svojega elektroenergetskega omrežja z omrežjem preostale Unije, zato da bi postopoma odpravila svojo odvisnost od elektroenergetskega omrežja BRELL (Belorusija, Rusija, Estonija, Litva in Latvija). Pri tem napreduje, vendar je treba prehod še dokončati. V ta namen je potrebno sodelovanje z Latvijo in Litvo. Energetska učinkovitost je ključna za zeleni prehod Estonije. Za povečanje energetske učinkovitosti gospodarstva, vključno s stavbnim fondom, bodo potrebni ambicioznejši cilji glede energetske učinkovitosti, poleg tega bo treba z boljšim ciljnim usmerjanjem podpornih ukrepov povečati zmogljivost manjših občin za prenovo. Estonija se je s sprejetjem načrta za razvoj prometa in mobilnosti za obdobje 2021–2035 osredotočila na povečanje trajnostnosti prometnega sektorja, vendar bi morala sprejeti dodatne ustrezne ukrepe za pospešitev prehoda na manj onesnažujoč prometni sektor.

¹⁷ Uredba Sveta (EU) 2022/1369 z dne 5. avgusta 2022 o usklajenih ukrepih za zmanjšanje povpraševanja po plinu (UL L 206, 8.8.2022, str. 1).

Čeprav Estonija vlaga v elektrifikacijo železniškega omrežja, njeno izvajanje še ni bilo ocenjeno. Prehod na trajnostni promet je treba izvesti tudi na področju osebnih vozil, na katerem je potrebna obsežnejša uporaba brezemisijjskih in nizkoemisijjskih vozil. Ustrezne spodbude, kot so okoljski davki, vključno z letnim davkom na cestna vozila, ki temelji na emisijah, bi lahko prispevale k hitrejšemu prehodu na manj onesnažujoče možnosti prevoza.

- (35) Pomanjkanje delovne sile in spretnosti v sektorjih in poklicih, ki so ključni za zeleni prehod, vključno s proizvodnjo, uvajanjem in vzdrževanjem neto ničelnih tehnologij, je ovira pri prehodu na neto ničelno gospodarstvo. Visokokakovostni sistemi izobraževanja in usposabljanja, ki se odzivajo na spreminjajoče se potrebe trga dela, ter ciljno usmerjeni ukrepi izpopolnjevanja in preusposabljanja so ključni za zmanjšanje pomanjkanja spretnosti ter spodbujanje vključevanja in prerazporejanja delovne sile. Da bi se sprostila neizkoriščena ponudba delovne sile, morajo biti ti ukrepi dostopni, zlasti za posameznike ter v sektorjih in regijah, ki jih bo zeleni prehod najbolj prizadel. Leta 2022 se je v zvezi z Estonijo poročalo o pomanjkanju delovne sile za 68 poklicev, za katere so potrebne posebne spretnosti ali znanja za zeleni prehod, vključno z razvrščevalci odpadkov, tehniki za gradbeništvo in gradbenimi inženirji. Poleg tega je bilo pomanjkanje delovne sile opredeljeno kot dejavnik, ki omejuje proizvodnjo v industriji in gradbeništvu.
- (36) Svet je ob upoštevanju ocene Komisije preučil program stabilnosti za leto 2023, njegovo mnenje¹⁸ pa je izraženo v priporočilu 1.

¹⁸ V skladu s členom 5(2) Uredbe (ES) št. 1466/97.

(37) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet priporočil, da države članice euroobmočja tudi prek svojih načrtov za okrevanje in odpornost ukrepajo tako, da (i) v letu 2023 ohranijo vzdržnost dolga in se vzdržijo širše osnovane podpore agregatnemu povpraševanju, bolj ciljno usmerijo fiskalne ukrepe, sprejete za ublažitev učinka visokih cen energije, ter razmislijo o ustreznih načinih za postopno odpravo podpore, ko se bodo pritiski na cene energije zmanjšali; (ii) ohranijo visoko raven javnih naložb in spodbujajo zasebne naložbe za podporo zelenemu in digitalnemu prehodu; (iii) podprejo razvoj plač, ki blaži izgubo kupne moči, hkrati pa omejuje sekundarne učinke na inflacijo, nadalje izboljšajo aktivne politike trga dela in poskušajo odpraviti pomanjkanje spretnosti; (iv) izboljšajo poslovno okolje in zagotovijo, da bo energetska podpora podjetjem stroškovno učinkovita, začasna in usmerjena na podjetja, ki so sposobna preživeti, ter da ohranja spodbude za zeleni prehod, ter (v) ohranijo makrofinančno stabilnost in spremljajo tveganja, pri tem pa nadaljujejo delo za dokončanje bančne unije. Kar zadeva Estonijo, priporočila 1, 2, 3 in 4 prispevajo k izvajanju prvega, drugega in tretjega priporočila iz priporočila glede euroobmočja za leto 2023 –

PRIPOROČA, da Estonija v letih 2023 in 2024 ukrepa tako, da:

1. v letih 2023 in 2024 čim prej postopoma odpravi veljavne izredne energetske podpirne ukrepe, pri čemer uporabi s tem povezane prihranke za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Če bodo zaradi ponovnih zvišanj cen energije potrebni novi ali nadaljnji podporni ukrepi, zagotovi, da bodo ti podporni ukrepi usmerjeni v zaščito ranljivih gospodinjstev in podjetij, da bodo fiskalno vzdržni in da bodo ohranili spodbude za varčevanje z energijo;

zagotovi preudarno fiskalno politiko, zlasti z omejitvijo nominalnega povečanja nacionalno financiranih neto primarnih odhodkov v letu 2024 na največ 4,9 %¹⁹;

ohrani nacionalno financirane javne naložbe in zagotovi učinkovito črpanje nepovratnih sredstev iz mehanizma in drugih sredstev Unije, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda;

v obdobju po letu 2024 še naprej izvaja srednjeročno fiskalno strategijo postopne in vzdržne konsolidacije v kombinaciji z naložbami in reformami, ki spodbujajo večjo trajnostno rast, da bi dosegla preudaren srednjeročni fiskalni položaj;

2. nadaljuje dosledno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU; nadaljuje hitro izvajanje programov kohezijske politike ob tesnem dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost;
3. okrepi socialno zaščito z razširitvijo upravičenosti do denarnih nadomestil za brezposelnost, zlasti na osebe, ki so zaposlene za kratka obdobja in opravljajo nestandardne oblike dela, da bi med drugim odpravila revščino v starosti; izboljša dostop do zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe ter njuno cenovno dostopnost, zlasti z zagotavljanjem njunega trajnostnega financiranja;

¹⁹ Kar po ocenah ustreza letnemu izboljšanju strukturnega proračunskega salda za vsaj 0,3 % BDP za leto 2024, kot je opisano v uvodni izjavi 24.

4. zmanjša splošno odvisnost od fosilnih goriv in pospeši uvajanje obnovljivih virov energije, med drugim s povečanjem zmogljivosti domačega elektroenergetskega omrežja; zagotovi zadostno zmogljivost elektroenergetskih medsebojnih povezav za povečanje zanesljivosti oskrbe in nadaljuje sinhronizacijo z elektroenergetskim omrežjem Unije; izboljša energetske učinkovitost z novimi ukrepi financiranja in podpore za izpolnitev ciljev dolgoročne strategije prenove; nadaljuje prizadevanja za povečanje deleža trajnostnega prometa z elektrifikacijo železniškega omrežja in obdavčitvijo, ki spodbuja postopno prenovo voznega parka za prehod na brezemisijška ali nizkoemisijška vozila; okrepi prizadevanja politik, namenjena zagotavljanju in pridobivanju spretnosti in kompetenc, potrebnih za zeleni prehod.

V Bruslju,

Za Svet

predsednik/predsednica
